

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سید علی حسینی
۱۳۹۳

نظام آراستگی (5s) چیست؟

پژوهشگر : نیکان بختیاری

کلاس : ۸۰۲

راهنما : استاد زارعی

نام مدرسه : مجتمع آموزشی علمی

نظام آراستگی

فهرست

۵.....	مقدمه
۸.....	نکاتی از ائمه در رابطه با پاکیزگی و نظم و ترتیب
۱۰.....	فصل اول
۱۳.....	فصل دوم
۱۷.....	فصل سوم
۳۰.....	فصل چهارم

اهداف پژوهش

- ۱- آشنایی با نظام آراستگی و فواید آن
- ۲- آشنایی با گفتار ائمه در ارتباط با آراستگی
- ۳- بررسی تاریخچه نظام آراستگی
- ۴- آشنایی با اصول نظام آراستگی
- ۵- آشنایی با اهداف نظام آراستگی
- ۶- آشنایی ارتباط نظام آراستگی با سازمان ها
- ۷- دلایل استفاده از نظام آراستگی
- ۸- مراحل اجرای نظام آراستگی
- ۹- نحوه اجرای نظام آراستگی
- ۱۰- ارکان و تشکیلات نظام آراستگی

مقدمه:

اغلب افراد جامعه ما فکر می کنند که خانه داری و ساماندهی محیط خانه باید توسط خانم یا زن خانه و نظافت و ساماندهی محیط کار باید توسط خدمتکار و نظافتچی انجام پذیرد ، بنابراین این واقعیت در فرهنگ کاری ماست ، یعنی باورهایی داریم که مانع بهره وری است در عین حال خواستار و جویای بهره وری هستیم .

5s، یک نگرش انسانی است و مشارکت همگان را می طلبد . اکنون بر ماست که با توجه به فرمایش مولای متقیان طوری کار و زندگی کنیم که فردایمان بهتر از امروزمان باشد و در این فکر باشیم که کیفیت کار و زندگی را قدری بهبود بخشیم و راههای بهتری را برای بهبود کیفیت شغلی و زندگی جستجو کنیم .

به هر حال در هر کجا که هستیم اداره ، مدرسه ، فروشگاه ، کارخانه یا هر محل دیگری سامان داشتن محیط کار ، به خود ما بستگی دارد . لذا کسانی که خواهان آشنایی با اصول ساماندهی محیط کار هستند این جزوه به آنان کمک موثری می نماید .

(5s) یا نظام اراستگی چیست؟

آیا می دانستید دانشمندان و روانشناس ها بررسی کرده اند که اگر فردی با خستگی محیط کار خود را آشفته رها کند، فردا صبح زمانی که باز می گردد و این محیط را می بیند، خستگی دیروز دوباره در بدنش پدید می آید.

این موضوع اهمیت نظام اراستگی در سازمان ها را می تواند نشان بدهد، اینکه اجرای نظام اراستگی یا همان 5s ژاپنی چقدر می تواند در بهره وری و افزایش آن موثر باشد.

تعریف نظام آراستگی (5s)

تعریف :

مجموعه ای از استانداردها و فعالیتهایی که در قالب یک نظام فرهنگی ، مدیریتی و ایجاد محیطی سامان یافته ، مرتب ، پاکیزه ، زیبا ، دلپذیر ، خلاق و حفظ آن ، تأکید دارد .

فرمایشات ائمه در رابطه با پاکیزگی و نظام اراستگی

حضرت رسول اکرم (ص): ” نظافت و پاکیزگی از ایمان است ”

حضرت رسول اکرم (ص): ” خداوند زیباست و زیبایی را دوست دارد . بخشنده است و بخشش را دوست دارد و پاکیزه است و پاکیزگی را دوست دارد ”

حضرت علی (ع) در آخرین لحظات عمر با برکتشان فرمودند : ” شما را به تقوی الهی و نظم در کارهایتان سفارش می کنم “

حضرت علی (ع) در نهج البلاغه می فرمایند : ” هر کس دو روزش با هم برابر باشد ، زیان کار است ”

تاریخچه:

بعد از پایان جنگ جهانی دوم ، اقتصاد ژاپن و صنعت این کشور در ورطه نابودی قرار گرفته بود و با تلاش و کوشش سخت مردم این کشور مخصوصاً در احیای دوباره صنایع آن مرزوبوم ، صنعت این کشور وارد مرحله جدیدی از توسعه و بهتر بگوئیم تبلور دوباره شد در این راستا فعالیت های مختلفی از سوی کارشناسان و مهندسان ژاپنی شکل گرفت تا صنایع دوباره بازیافته خود را بر پایه دانش روز مهندسی بر پا کنند که در این راستا می توان از استفاده موثر از افراد متخصصی همچون دکتر ادوارد دمینگ در دهه پنجاه میلادی نام برد .

با این سیر تحول که در ژاپن طی شد دیری نپائید که کارشناسان ژاپنی با استفاده از اندوخته هایی که از مشاوران برجسته آمریکایی و اروپایی بدست آورده بودند شروع به بنیان گذاری سیستم های مدیریتی و کاری مختلف در جهت ارتقاء سازمان های خود کردند که سیستم 5s یکی از عمده ترین فعالیت های آنان بود .

فصل اول

اصول و اهداف 5s

اصول 5s

هدف نهایی بکارگیری 5s پیشگیری از اتلاف است و اصول اساسی این مفهوم به صورت زیر بیان شده است:

اصل	ژاپنی	انگلیسی	فارسی	مفهوم کلی
ساماندهی	seiri	Sort	تفکیک	جداسازی اقلام غیر ضروری از ضروری و تعیین تکلیف آن ها .
نظم و ترتیب	seiton	Organize	ترتیب	چیدمان لوازم مورد نیاز بطوریکه دسترسی به آن ها در کوتاهترین زمان میسر باشد .
پاکیزه سازی	seiso	Clean	تمیزی	نظافت محیط کار و لوازم بطوریکه هیچ آلودگی و غباری مشاهده نشود .
استاندارد سازی	seiketsu	Standardize	تداوم	تهیه و تدوین رویه ها و استانداردهای مشخص جهت انجام امور .
انضباط و نگهداری	shitsuke	Discipline	تعلیم	ایجاد فرهنگ . نهادینه کردن ساماندهی در سازمان با آموزش

خلاصه اهداف 5s

ارتقای کیفیت

افزایش بهره
وری و رسیدن
به کارایی

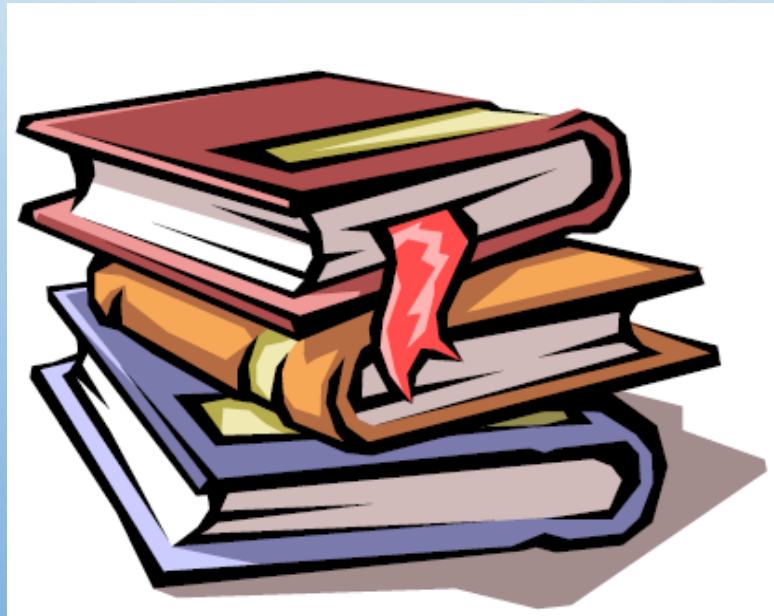
5s

برقراری ایمنی

کاهش ضایعات
و خرابی
تجهیزات

فصل دوم

ارتباط 5S با سایر نظام ها و سیستم های مدیریتی

ارتباط 5s با نظام مدیریتی

آیا خواهان بهبود مستمر هستیم؟

۱ - آیا خواهان آن هستیم که برای نظارت بر کار ماشین آلات و تجهیزات وقت کمتری صرف کنیم؟

۲ - آیا دوست داریم با مزاد لوازم یدکی مهم مواجه نشویم؟

۳ - آیا خواهان آن هستیم که ماشین آلات در زمانی که به آن نیاز داریم و استفاده می کنیم ، خراب نشود یا کمتر خرابی داشته باشیم؟

۴ - آیا دوست داریم در محیط اداری برای یافتن مجموعه ای از اطلاعات یا اسناد مهم ، زمان کمتری صرف کنیم؟

۵ - آیا می خواهیم با مشکل گم کردن پرونده یا نامه ای را به دلیل آنکه شخصی آن را برداشته و دیگر سر جای خود قرار نداده روبرو نشویم؟

۶ - آیا دوست داریم که مشتری را منتظر نگذاریم و هنگامی که نیستیم مشکلی پیش نیاید؟

۷ - آیا دوست داریم ، می خواهیم ، خواهان هستیم و ...

کمک موثر و برای رسیدن به خواسته های فوق و سایر موارد مشابه ، اهرم مدیریتی 5S مفیدی خواهد بود .

دنیا به سرعت در حال تغییر است

در دنیایی زندگی می کنیم که سریعاً در حال تغییر است ، و در زمان تغییر ، مدیریت نوین در جستجوی روش هایی برای مقابله ، تطبیق و موفقیت در تغییرات است .

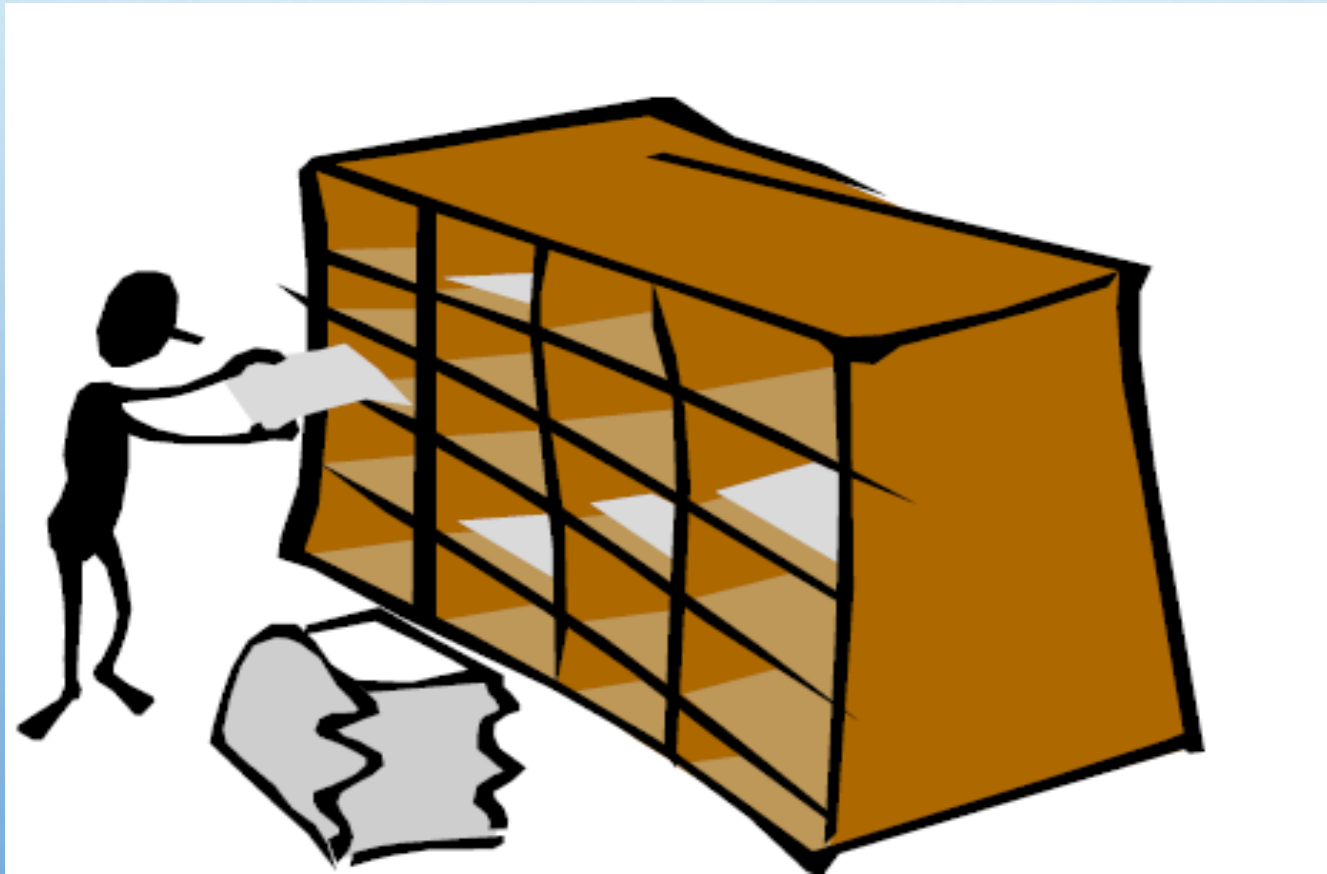
چرا 5s خیلی زود توسط سازمان های مختلف پذیرفته می شود ؟

این دلایل عبارتند از:

- مفاهیم و تکنیک های اجرائی آن ساده بوده و برای همه قابل فهم و درک است .
- همه افراد ، محیط کار تمیز و مرتب را دوست دارند .
- نتایج آن خیلی زود برای همه قابل لمس و مشاهده است .
- فضای موثر بیشتری خلق می شود .
- مدت زمان جستجو کاهش می یابد .
- محیط کار به یک مکان بهداشتی و ایمن تبدیل می گردد .
- خطا و اشتباه کمتر اتفاق می افتد .
- همه افراد خود به خود منضبط می شوند .
- سرمایه اجرای این برنامه اندک است .
- رضایت مصرف کنندگان حاصل می شود .
- عملکرد کاری شرکت افزایش می یابد .

فصل سوم

مبانی و اجرای 5s

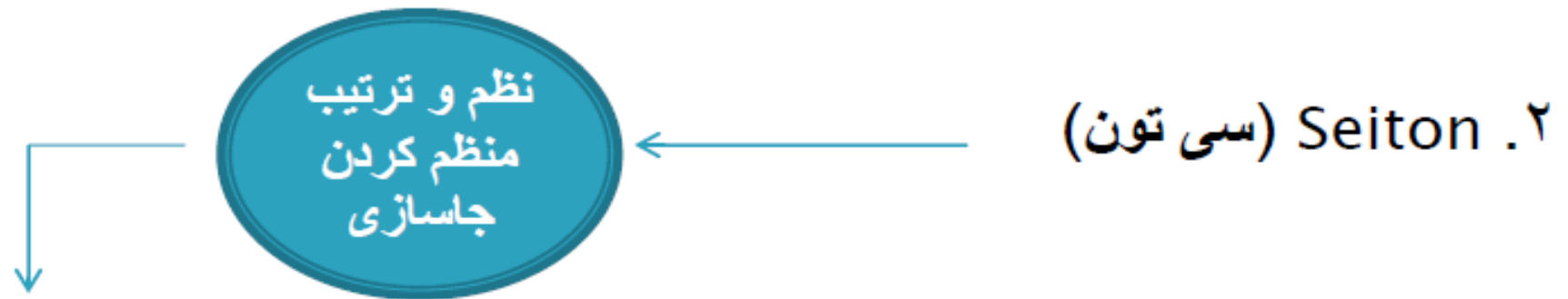

تشریح اجزای 5S

واژه 5S، مخفف پنج کلمه ژاپنی است که عبارتند از:

یعنی جداکردن اقلام غیر ضروری از اقلام ضروری مورد نیاز و دور ریختن آنها

یعنی مرتب کردن اقلام ضروری و مورد نیاز به نحوی که به آسانی بتوان به آن ها دسترسی پیدا کرد .

تشریح اجزای 5S

۳. Seiso (سی سو)

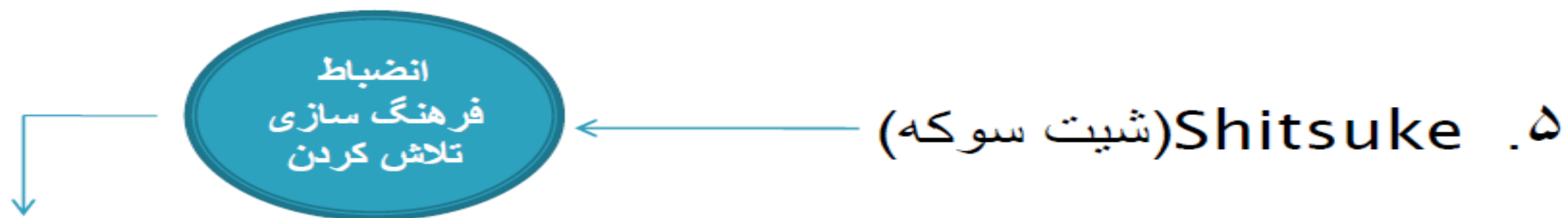
یعنی تمیز کردن کامل محیط کار بطوریکه هیچ جایی کثیف نباشد.

۴. Seiketsu (سیکت سو)

یعنی جلوگیری از بهم خوردن نظم و نظافت و حفظ و نگهداری آن

تشریح اجزای 5S

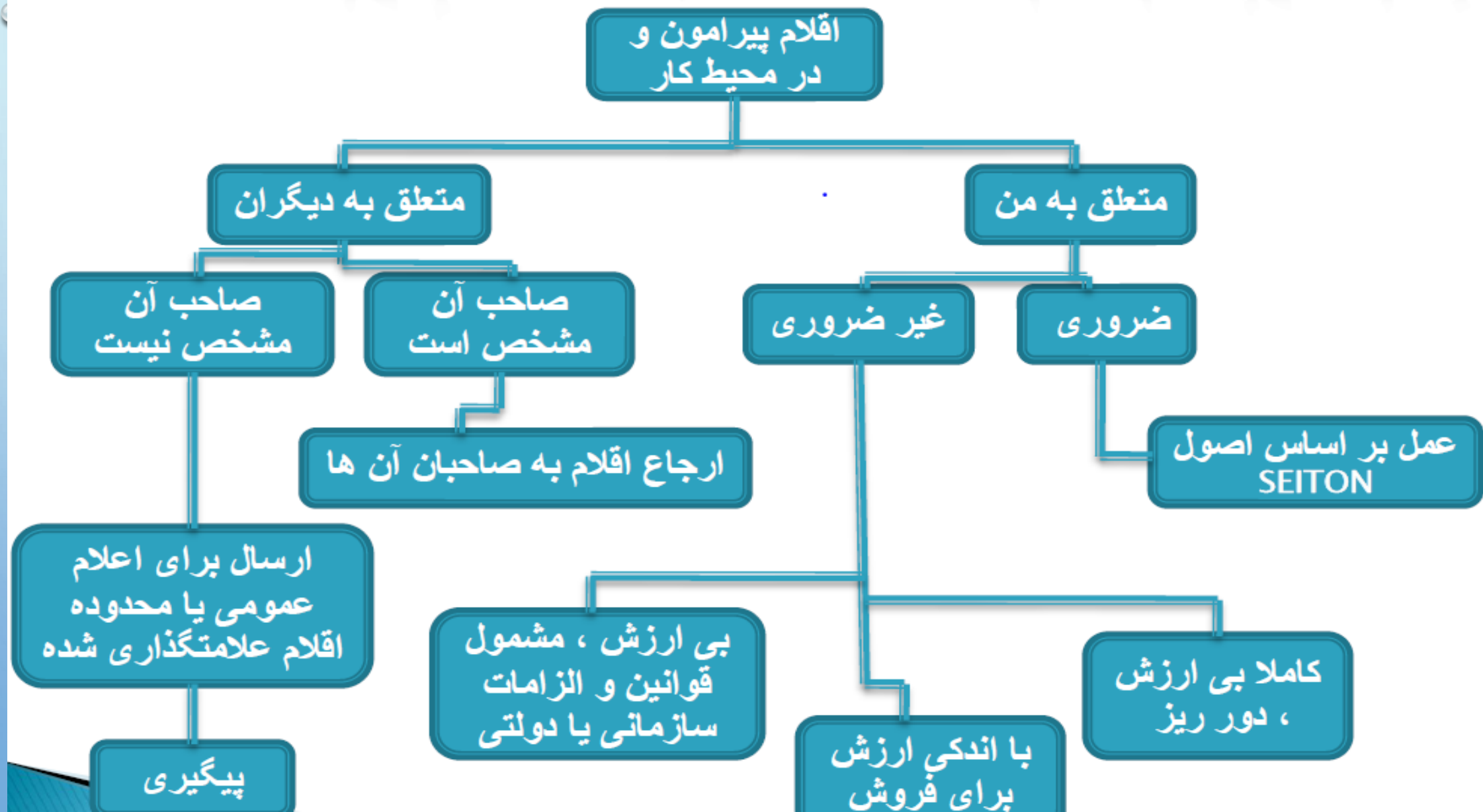
یعنی دادن آموزش های لازم برای افزایش توانایی افراد جهت انجام امور مربوطه .

۱. عملیات جداسازی
(اقلام ضروری و غیر ضروری)

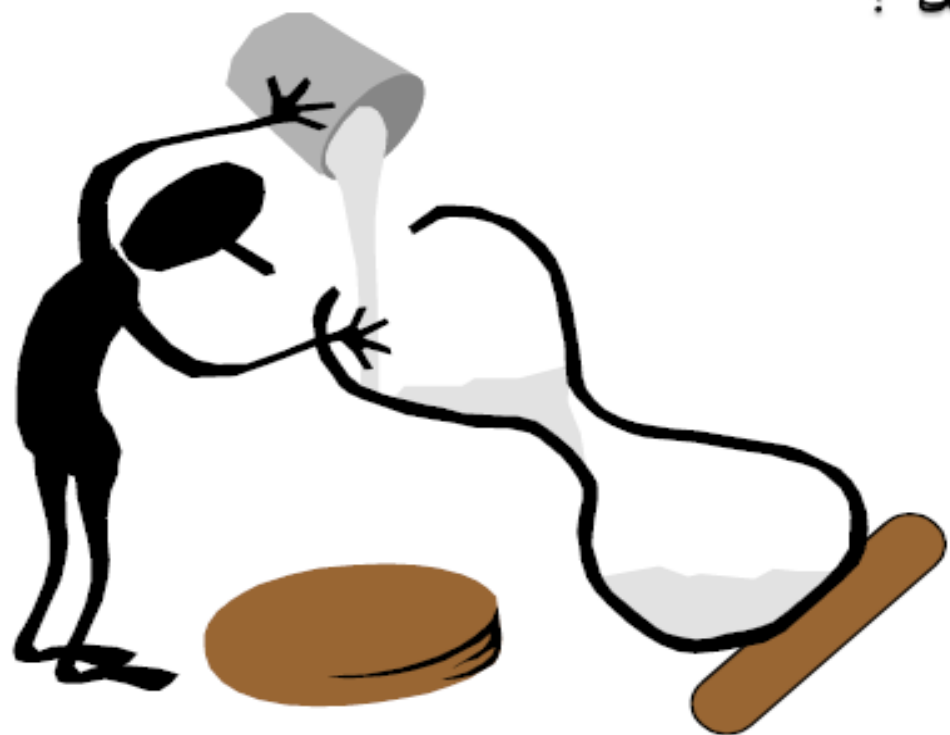
۲. عملیات برچسب زنی قرمز یا
(Red Tag)

دو شاخص اصلی
ساماندهی

نمای کلی اجرای SEIRI در محیط کار :

وقتی از کسی می خواهید که برایتان مدارک و یا مستنداتی بیاورد ، چه قدر می توانید منتظر بمانید بدون اینکه عصبانی شوید ؟

.. ساعت ؟

... دقیقه ؟

... دقیقه ؟

... ثانیه ؟

نظم و ترتیب (seiton)

دومین S از 5S می باشد و روی روش های نگهداری و انبارش موثر و کارا تأکید دارد . شما باید در مورد هر یک از اشیاء و اقلام این سئوالها را از خود پرسید :

- What ? برای چه ؟
When ? چه وقت ؟
Where ? کجا ؟
Why ? چرا ؟
Who ? چه کسی ؟
How ? چگونه ؟

جواب این سئوالات چگونگی نظم دهی به محیط کار را مشخص می سازد .

تشریح کلی پاکیزه سازی

توضیح کلی اجزای 5s

پاکیزه سازی (seiso):

پاکیزه سازی در معنای عام کلمه همان تمیز کردن اشیاء است . از دیدگاه 5S پاکیزه سازی عبارتست از دور ریختن زواید و پاکیزه کردن اشیاء از الودگی هاست . پاکیزه سازی از دیدگاه 5S نوعی بازرسی است بعنوان مثال در المپیک توکیو افراد تیم والیبال ژاپن ، دستمال هایی به کمر بسته بودند که با آن ها هر از چند گاهی عرق از پیشانیشان می زدودند ، آن ها به خوبی می دانستند که چکیدن قطرات عرق بر روی زمین می تواند عاملی بالقوه برای سر خوردن و از دست دادن امتیاز و چه بسا شکست در بازی ها باشد . بنابراین زمین والیبال در نظر آنان مکانی بود که بازبینی ان از اولویت خاصی برخوردار بود .

اولویت بندی اشیاء ، ارقام و
اماکن برای نظافت

۲

جستجو برای یافتن هر آنچه که
محتاج به تمیزی / نظافت است .

۱

تعریف (و در صورت امکان
، مستندسازی)
استانداردهای تمیزکاری

۳

مراحل اجرای
: Seiso

اصلاح ارقام ، اشیاء و اماکن
در صورت لزوم

۶

انجام عملیات تمیز کاری مطابق
برنامه و در قالب کار گروهی
(توجه به منشاء ایجاد کننده
آلودگیها)

۴

مقایسه نتایج با استانداردها و
در صورت لزوم ، تکرار مراحل
فوق

۵

اجرای Shitsuke:

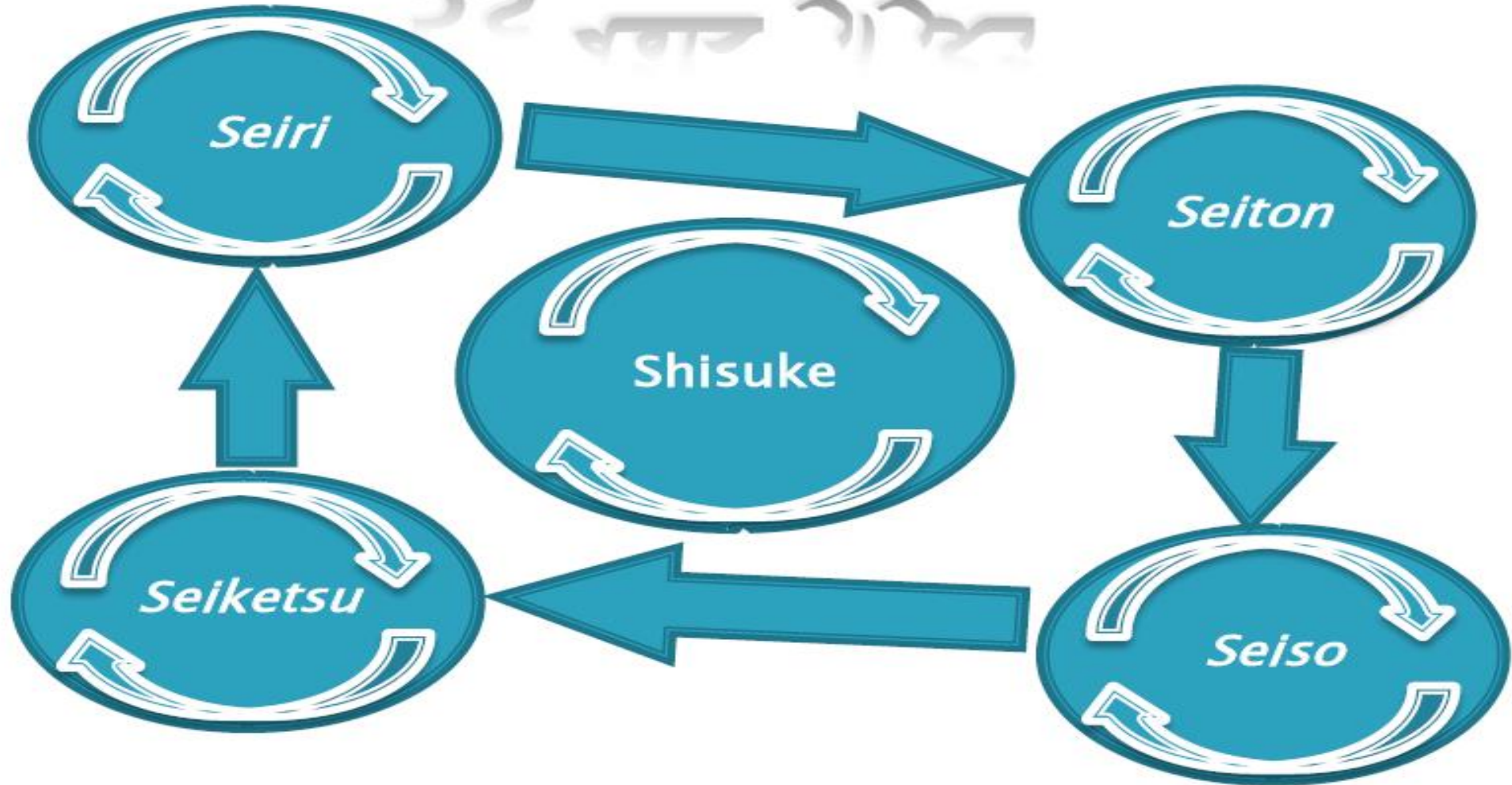
۱- آموزش

۲- تیم سازی / تقویت روحیه کار گروهی

۳- استفاده از همه افراد در تدوین استانداردها و چک لیستهای اجرایی و کنترلی

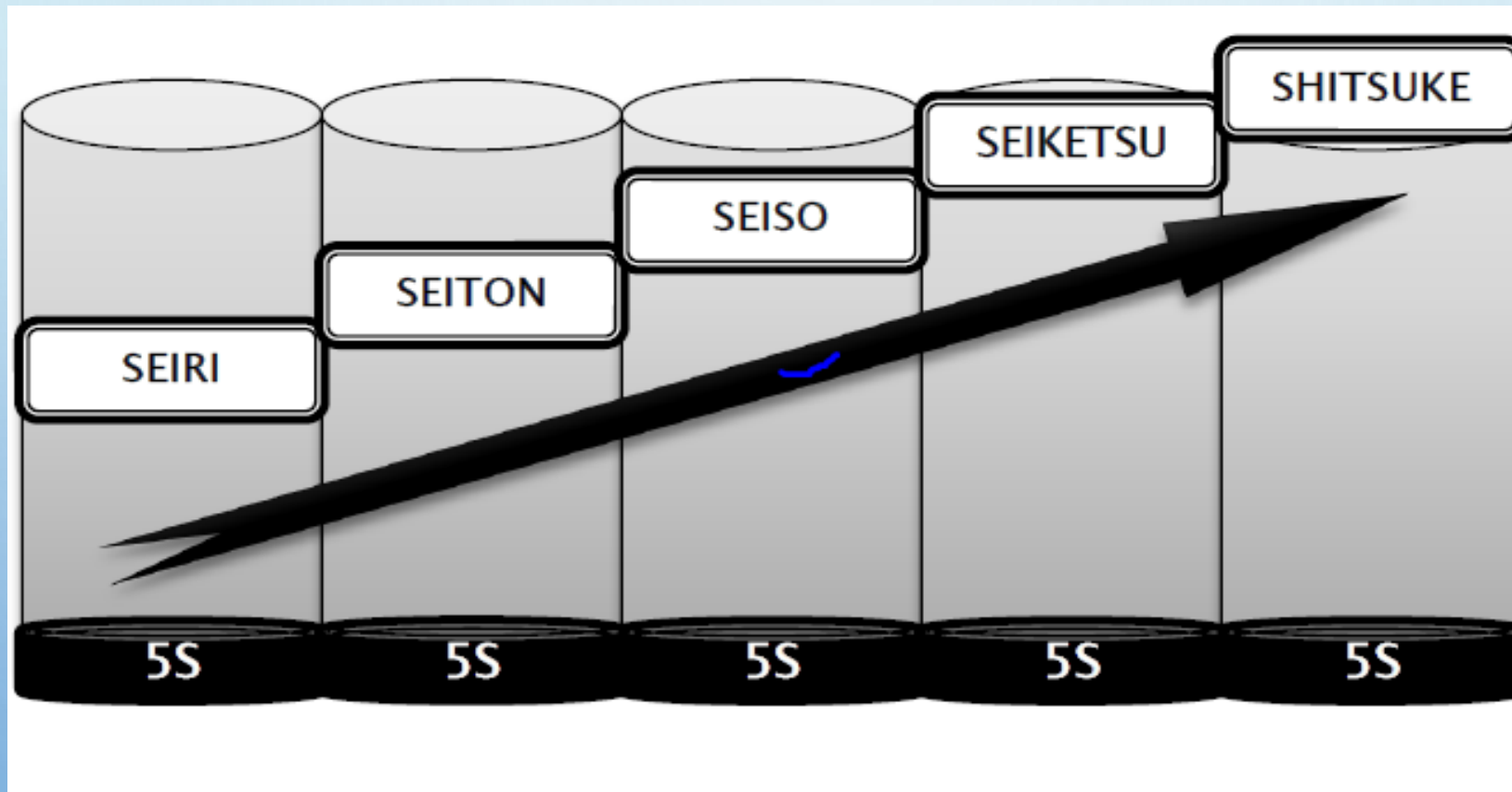
۵- تشویق و تبلیغ و رعایت مقررات توسط همه کارکنان

تکرار حلقه 5s

دایره Shisuke در مرکز، نیروی محرکه را تأمین می کند . همانطور که ملاحظه می کنید وقتی این دایره در جهت حرکت عقربه ساعت حرکت کند ، سایر دایره ها نیز در همان جهت حرکت خواهند کرد

آموزش کاربردی و گام به گام پیاده سازی 5s

فصل چهارم

نحوه استقرار و روشهای پیاده سازی 5s

آموزش کاربردی و گام به گام پیاده سازی 5s

نمونه فعالیتهای اجرایی در رابطه با ساماندهی :

- ۱- دور ریختن اشیایی که به آنها نیاز ندارید .
- ۲- مبارزه با علل آلودگی و نشت .
- ۳- خانه تکانی و تمیز کردن محل .
- ۴- رفع عیوب و خرابیها .
- ۵- بازبینی پوششها و محفظه ها به منظور پیشگیری از نشت و آلودگی .
- ۶- تمیز کردن کف محل کار
- ۷- ساماندهی انبارها .
- ۸- حذف آلودگیها و گرد و غبار

Seiso

محل کار خود را تماما تمیز کنید
بطوریکه هیچگونه گردوغباری
روی کف اتاقها، ماشینها یا
وسایل و تجهیزات باقی نماند .

Seiketsu

با تکرار سیستم های قبل ،
محل کار خود را بهره ور و
در وضعیت مناسب
نگهدارید .

کلید موفقیت آمیز 5s

Seiton

کالاهای ضروری را در
محل کار مرتب کنید تا
براحتی قابل دسترسی
و استفاده باشد .

Shitsuke

افراد را برای پیروی
از عادات پسندیده
کاری، آموزش دهید .

Seiri

کالاهای و اجناس غیر
ضروری را طبقه بندی
کرده و از کارگاه دور
کنید .

جدول شماتیک خلاصه ای از اصول 5s

ردیف	نام اصل	معنا	اهداف	فعالیت ها	ویژگی
۱	ساماندهی Seiri	تشخیص ضروری از غیر ضروری و دور ریختن اشیاء زاید	۱- تعیین معیارهایی برای حذف غیر ضروری ها ۲- بکارگیری مدیریت اولویت ها و تعیین اولویت ها ۳- حذف علل آلودگی	۱- حذف غیر ضروری ها بر اساس معیار تعیین شده ۲- مبارزه با علل آلودگی مشکلات	مدیریت اولویت ها و مبارزه با علل
۲	نظم و ترتیب Seiton	استقرار منظم و مرتب ماشین ها و اشیاء به نحوی که اشیاء مورد نیاز در دسترس باشند.	۱- نظم و ترتیب محل کار ۲- استقرار و جای دهی مناسب ۳- ارتقا بهره وری از طریق حذف زمان های تلف شده برای جستجوی اشیاء	۱- تمرین و رقابت ۲- مرتب کردن محل کار، تجهیزات و اشیاء	استقرار و ذخیره سازی کارکردی و حذف نیاز به جستجو
۳	پاکیزه سازی Seiso	حذف اشیاء زاید، زباله، آلودگی ها و پاکیزگی در محل کار	۱- دستیابی به میزان مطلوبی از پاکیزگی و حذف کامل آلودگی ها ۲- شناسایی مشکلات جزئی از طریق بازبینی ۳- درک پاکیزه سازی بعنوان نوعی بازبینی	بکارگیری 5S به هنگام لزوم پاکیزه سازی بهتر و دقیقتر	پاکیزه سازی بعنوان نوعی بازبینی برای پاکیزگی
۴	استانداردسازی Seiketsu	نگهداری همه چیز در وضعیت سامان یافته، مرتب و پاکیزه	استانداردهای اجرایی برای تداوم 5S	۱- مدیریت دیداری خلاق ۲- تشخیص و اقدام سریع ۳- نمایه گذاری با رنگ ها	مدیریت دیداری و فعالیت های 5S
۵	انضباط Shitsuke	عادت به انجام هر کار به نحو صحیح	۱- مشارکت کامل در ایجاد عادت صحیح و پیروی از مقررات ۲- عادت به برقراری ارتباط به نحو صحیح و کنترل نتیجه آن	۱- اجرای یکی از فعالیت های 5S به مدت یک دقیقه ۲- مسئولیت های فردی ۳- تمرین عادت صحیح	شکل دهی عادات صحیح و انضباط در محیط کار

ارکان و تشکیلات نظام آراستگی 5s

۱- مدیریت ارشد

۲- دبیر 5s

۳- دبیرخانه 5s

۴- کمیته راهبری

۵- تیم ممیزی

۶- تیم های اجرایی

حرف آخر:

5s فضایی مناسب ، بهره ور ، فعال ، زیبا ، شاد و ایمن در محیط کار ایجاد می نماید .
علاوه براین تداوم پیاده سازی 5s ،
موجب نوسازی تصویر شرکت در بین مشتریان شده و فرصتهای تجاری روز افزونی
برای محصولات آن فراهم می نماید.

منابع :

- ۱- کتاب نظام آراستگی محیط کار به زبان ساده - ناصر طاعتی - انتشارات کارا - چاپ ۹۵
- ۲- کتاب بکار گیری 5s در محیط کار - هیرویوکی هیرانو - سعید حامدیان اصفهانی
- ۳- مجله تخصصی آموزش و توسعه منابع انسانی - دی ماه ۹۵
- ۴- مقاله علمی پژوهشی شناسایی مولفه نظام آراستگی - فریبرز دروی - طاهر صادقی
- ۵- سایت www.irantpl.ir

به امید دستیابی به کیفیت

عالی در محیط کار